

УДК 330.131.7

*Нестеренко С. А., д.е.н., професор,
Таврійського державного агротехнологічного університету
s.nesterenko55@ukr.net
Мартинова Л. В., старший викладач
Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля
mar-sofi@ukr.net*

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЗЕРНОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ

***Анотація.** У статті розглянуто сутність, значення та проблеми інформаційно-аналітичного забезпечення управління ризиками господарської діяльності підприємств зернопродуктового підкомплексу в контексті інформаційної економіки на рівні держави, агропромислової галузі та окремого підприємства, а також розроблена модель інформаційно-аналітичного забезпечення в контексті управління ризиками господарської діяльності підприємства зернопродуктового підкомплексу.*

***Ключові слова:** інформація, релевантність інформації, інформаційна економіка, аналітична інформація, управлінська інформація, інформаційно-аналітичне забезпечення, модель інформаційно-аналітичного забезпечення.*

JEL code classification: D 89

*Nesterenko S.A., Doctor of Economics, Professor,
Head of the Department of Management
Tavriysk State Agrotechnological University
s.nesterenko55@ukr.net
Martynova L. V., Senior Lecturer
East Ukrainian national university of Volodymyr Dahl
mar-sofi@ukr.net*

INFORMATION AND ANALYTICAL ENSURING RISK MANAGEMENT OF ECONOMIC ACTIVITY OF THE ENTERPRISES OF THE GRAIN PRODUCT SUBCOMPLEX

***Abstract.** In the conditions of expansion of integration and globalization processes in world economy information and information resources becomes the main resource. The lack of full and reliable information or ignoring by her subjects of managing at adoption of certain economic decisions at the microlevel can result in bankruptcy, at the macrolevel – in crisis state as separately taken branch, and economy in general. This results from the fact that information has properties to eliminate uncertainty, and, therefore, and the related situation of risk. In such conditions the special relevance is acquired by a system research of problems of formation of information and analytical basis of risk management of economic activity at the enterprises of the grain product subcomplex.*

The purpose of article is the research of essence, value and problems of information and analytical ensuring risk management of economic activity of the enterprises of the grain product subcomplex in the context of information economy at the level of the state, agro-industrial branch and the separate enterprise.

During the research it is established that process of formation and implementation of the concept of risk management at the enterprises of the grain product subcomplex has to be based on the following principles:

- principle of systematic identification and assessment of risks and related negative phenomena, situations and losses;*
- the principle of control of observance of administrative decisions and realization of administrative mechanisms on minimization, elimination or prevention of risks;*
- the principle of informational content which consists in creation at the enterprise of effective information streams between all divisions of the enterprise and directly between divisions and the management of the enterprise;*
- the principle of ethics which consists in observance by the management of the enterprise in relation to workers*

of norms and standards of professional ethics;

- the principle of responsibility of the management of the enterprise for the made administrative decisions.

By results of a research the author has developed model of information and analytical providing the enterprise of the grain product subcomplex in the context of risk management of economic activity which formalizes tasks of risk management of the enterprise of the grain product subcomplex on the basis of strengthening of an information and analytical component of a control system and taking into account the principle of adaptability in management of the enterprise.

Key words: *information; relevance of information; information economy; analytical information; administrative information; information and analytical providing; model of information and analytical providing*

Постановка проблеми. В умовах поширення інтеграційних та глобалізаційних процесів у світовій економіці головним ресурсом стає інформація та інформаційні ресурси. Відсутність повної та достовірної інформації або ігнорування її суб'єктами господарювання при прийнятті певних господарських рішень на мікрорівні може призвести до банкрутства, на макрорівні – до кризового стану як окремо взятої галузі, так і економіки в цілому. Це пояснюється тим, що саме інформація має властивість усувати невизначеність, а, отже, і пов'язану з нею ситуацію ризику.

Тобто, відсутність або обмеженість такого ресурсу як інформація, є фактором ризику, уникнення від якого цілком залежить від економічної політики конкретного учасника ринку, а також від готовності отримувати та сприймати інформацію з метою зниження рівня невизначеності та ризику за рахунок збільшення наявних альтернатив та свободи вибору у процесі прийняття господарських рішень та створення алгоритмів ведення господарської діяльності.

Крім того, інформація може бути також економічним ресурсом, ціна на який формується під впливом попиту та пропозиції. Попит на інформацію визначає готовність економічного суб'єкта ризикувати, тобто, чим вищою є ціна на інформацію, тим менше покупець цієї інформації схильний до ризику, і навпаки. Слід також зазначити, що на ціну інформації впливає фактор часу, тобто, будь-яка інформація може стати застарілою, а, отже, некорисною для покупця, через це термін реалізації інформаційних ресурсів має свої обмеження у часі.

Таким чином, ставши важливим ресурсом, інформація здатна модифікувати ринкову економіку, перетворивши її в економіку нового типу – інформаційну еко-

номіку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню інформації, як базового ресурсу в умовах ринкової економіки, та питанням інформаційного забезпечення підприємницької діяльності присвячені роботи багатьох вчених, серед яких варто виділити: Ф. Махлупа [2], Е. Менсфілда [3], М. Кастельса [4], Д. Белла [5], Б. В Корнійчука [6] та ін. Однак, у роботах зазначених авторів недостатньо уваги приділено дослідженню системи інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень на підприємствах в контексті антиризикового управління. В таких умовах особливої актуальності набуває системне дослідження проблем формування інформаційно-аналітичного базису управління ризиками господарської діяльності на агропромислових підприємствах, серед яких особливої уваги заслуговують підприємства зернопродуктового підкомплексу.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження сутності, значення та проблем інформаційно-аналітичного забезпечення управління ризиками господарської діяльності підприємств зернопродуктового підкомплексу в контексті інформаційної економіки на рівні держави, агропромислової галузі та окремого підприємства.

Виклад основного матеріалу. За словами М. Кастельса, «в останні два десятиліття у світі з'явилась економіка нового типу, яку я називаю інформаційною і глобальною... Інформаційна – тому що продуктивність і конкурентоспроможність чинників або агентів у цій економіці залежить, насамперед, від їх здатності генерувати, обробляти й ефективно використовувати інформацію, засновану на знаннях. Глобальна – тому, що основні види еко-

номічної діяльності, такі як виробництво, споживання і циркуляція товарів і послуг, а також їхні складові (капітал, праця, сировина, управління, інформація, технології, ринки) організуються в глобальному масштабі, безпосередньо або з використанням розгалуженої мережі, що поєднує економічних агентів» [4, с. 81].

Слід також зазначити, що інформація має аналогічні властивості, які притаманні звичайним ресурсам. Тому її основні економічні характеристики можна використовувати при аналізі господарської діяльності.

Вважається, що термін «інформаційна економіка» був введений американським економістом, співробітником Стенфордського центру міждисциплінарних досліджень Марком Поратом, який у 1977 році випустив у світ роботу під назвою «Інформаційна економіка: визначення та вимірювання», де автор дав загальну характеристику основних положень та проблем, які розглядаються цим напрямком економічної теорії [1].

На сьогодні термін «інформаційна економіка» розглядається з двох позицій. Під першим, більш вузьким розумінням, інформаційна економіка розглядається як інформаційний сектор економіки, який є незалежним у межах постіндустріальної сервісно-інформаційної економіки, а також постійно зростаючий рівень застосування знань та інформації за допомогою інноваційно-інвестиційних процесів в індустріальному секторі. В широкому розумінні слова, під інформаційною економікою розуміється економічна теорія постіндустріальної сервісно-інформаційної економіки [7, с. 34].

Аналізуючи тенденції розвитку інформаційної економіки в Україні, слід зазначити, що в державі має місце несприятлива ситуація в плані інформатизації окремих галузей економіки, до яких відноситься і аграрний сектор. Хоча використання мережі Інтернет в Україні з кожним роком виявляє стійку тенденцію до зростання, проте ця тенденція характерна лише для великих міст, без охоплення сільської місцевості.

Тому, нагальною потребою є інформатизація аграрного сектору економіки України, яка повинна забезпечити створення єдиного інформаційно-аналітичного простору з вільними доступом до інформації для всіх учасників аграрного ринку (насамперед, товаровиробників, а також підприємств переробної галузі, їх партнерів та органів місцевого самоврядування); освоєння та впровадження обчислювальної та комп'ютерної техніки; застосування нових методів, систем та мереж зв'язку; інтенсифікацію сільськогосподарського виробництва та науки шляхом застосування методів системного аналізу, математичного моделювання та ін.; удосконалення та оптимізації процесу управління виробничими та економічними ризиками.

Як свідчать результати міжнародних досліджень, у сфері розвитку економіки Україна посідає такі місця в деяких світових рейтингах станом на 2017 рік: за індексом конкурентоспроможності – 81 місце з 137 [8]; за глобальним інноваційним індексом – 50 місце з 127 [9]; за індексом економічної свободи – 150 місце з 180 [10]; за індексом інвестиційної привабливості – 130 місце з 174 [11].

З метою стимулювання розвитку економіки та з метою забезпечення інформатизації суспільно-економічних відносин в Україні було видано ряд законів та документів нормативно-правового характеру, а саме: Закон України «Про інформацію» [12], Закон України «Про національну програму інформатизації» [13], Розпорядження КМУ від 15.05.2013 «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні» [14], Концепцію розвитку електронного урядування в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13.12.2010 р. № 2250 [15] та ін.

Зазначеними законами та нормативно-правовими документами визначені основні засади, вимоги та напрями розвитку інформаційного суспільства в Україні шляхом впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у всі сфери суспільного життя громадян та економіки з метою підвищення її конкурентоспроможності.

Наявність низки проблем та ризиків, пов'язаних з інформаційною безпекою держави, обумовило затвердження на законодавчому рівні реалізацію Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні (далі – Стратегія), яку передбачено проводити у два етапи:

- на першому етапі реалізації Стратегії (2013-2015 роки) планувалось доповнити та уточнити діючу законодавчу базу з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні через прийняття Інформаційного кодексу України, Закону України «Про електронну комерцію», якими передбачалось внести зміни до нормативно-правових актів щодо Національної програми інформатизації, розробити базові норми, правила і регламенти створення, впровадження, модернізації та експлуатації інформаційних ресурсів, інформаційних, інформаційно-аналітичних, інформаційно-телекомунікаційних систем та засобів інформатизації органів державної влади, а також визначити порядок здійснення контролю за дотриманням таких правил, норм та регламентів;

- на другому етапі (2016-2020 роки) передбачається досягти: розбудови інформаційної інфраструктури для забезпечення доступу громадян до інформаційних послуг та інформаційно-комунікаційних технологій; забезпечення сталого розвитку національної економіки за допомогою новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, насамперед е-економіки та е-комерції з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; широке впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освіту, культуру, архівну справу, охорону здоров'я, охорону навколишнього природного середовища тощо; забезпечення інформаційної безпеки; запровадження системи індикаторів розвитку інформаційного суспільства в Україні; поліпшення кадрового потенціалу у сфері інформаційно-комунікаційних технологій [14].

При цьому під електронною економікою (або е-економікою) розуміють форму економічних відносин у сфері виробництва, розподілу, обміну та споживання товарів,

робіт і послуг, наданих в електронному вигляді за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій [14].

Крім того, одним із основних напрямів реалізації наведеної стратегії за зазначеними етапами є впровадження електронного урядування (далі е-урядування), що передбачає нові форми організації діяльності та взаємодії державних органів з громадянами та організаціями, у тому числі в контексті поширення досвіду, набутого під час реалізації пілотних проектів у сфері е-урядування, зокрема таких як «Електронне міністерство», «Електронний регіон», «Електронне місто», «Електронне село».

Одними з перших областей України, які запустили на практиці проект «Електронне село», стали Дніпропетровська та Волинська області. Основною метою такого проекту є розвиток сільських територій шляхом їх інтеграції в інформаційно-комунікаційне середовище регіону через впровадження нових інформаційно-комунікативних технологій (комп'ютеризація селищних рад, підключення їх до мережі Інтернет, системи регіональної електронної пошти, правової бази «ЛІГА:ЗАКОН» та ін.). Це дозволить підвищити ефективність управління соціально-економічним розвитком сільських територій шляхом усунення «інформаційного голоду» щодо реального стану справ на селі, а, отже, сприятиме усуненню ситуацій невизначеності та пов'язаних з ними факторів ризику. Крім цього, в рамках проекту передбачено електронне ведення системи погосподарського обліку, що надає інформацію в розрізі обліку земельних ресурсів, окремих показників агропромислового комплексу та ін.

Слід також зазначити, що правовою основою створення в Україні електронного урядування є Концепція розвитку електронного урядування затверджена постановою КМУ від 13.12.2010р. за №2250, основною метою якої є визначення засад та створення умов для досягнення європейських стандартів якості послуг, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування [15].

Відповідно до цієї концепції, електронне

урядування – це форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян. При цьому головною складовою е-урядування є електронний уряд, що передбачає єдину інфраструктуру міжвідомчої автоматизованої інформаційної взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування між собою, з громадянами і суб'єктами господарювання [15].

Отже, враховуючи вище сказане, можна впевнено стверджувати, що в сучасних умовах господарювання для підприємств аграрного сектору економіки України інформація стає одним із головних ресурсів, задіяних у процесі виробництва сільськогосподарської продукції, стаючи в один ряд з такими ресурсами як земля, капітал та робоча сила.

Зазвичай лівова доля інформації, що надходить на підприємство, є або непридатною для застосування в конкретній ситуації без відповідної її обробки, або недостовірною, або, взагалі, застарілою. Тому ефективно використання інформації керівництвом підприємства в процесі прийняття управлінських рішень залежить від налагодженості системи щодо її збору, обробки та аналізу, тобто, від ефективності системи інформаційно-аналітичного забезпечення підприємств АПК, у тому числі, підприємств зернопродуктового підкомплексу.

Автором розроблена модель інформаційно-аналітичного забезпечення підприємства зернопродуктового підкомплексу в контексті управління ризиками господарської діяльності підприємства зернопродуктового підкомплексу (рис. 1).

Модель визначається як відображення суттєвих сторін реальної системи, що у зручній формі відображає інформацію про систему [16, с.17].

Модель розроблена з метою полегшення процесу управління будь-якою системою. При цьому, методи управління будь-якою системою залежать від наявної інформації

та характеризуються обов'язковою наявністю зворотнього зв'язку всередині самої системи.

Як зазначає голландський професор П. Ейкхофф, зворотній зв'язок «можна використовувати як ефективний засіб для боротьби з невизначеностями. Ці невизначеності можуть бути результатом непередбачуваних впливів на систему з боку зовнішньої середовища або зароджуватися всередині системи, що розглядається. Звичайний зворотній зв'язок може усунути вплив невизначеності чи принаймні зменшити ефект цього впливу до незначної величини» [16, с.20].

У нашому випадку під системою розуміється безпосередньо само підприємство, що складається з сукупності впорядкованих об'єктів або підсистем. Кожна підсистема підприємства має свою мету, яка реалізується через виконання певних задач (або функцій). Все, що не входить до складу системи, тобто підприємства, є зовнішньою середовищем.

Однією з суттєвих складових підприємства є підсистема інформаційно-аналітичного забезпечення.

Основною метою підсистеми інформаційно-аналітичного забезпечення підприємства зернопродуктового підкомплексу в контексті управління ризиками є усунення або попередження ситуацій невизначеності щодо розвитку подій, які відбуваються у зовнішньому економічному середовищі, та пов'язаних з ними можливих ризиків шляхом збору інформації, її аналізу та прийняття на підставі результатів проведеного аналізу рішень щодо вибору певних методів управління ризиками.

Інформація, яка використовується при проведенні економічної діагностики, формується з внутрішніх та зовнішніх джерел. До зовнішньої інформації відносяться: законодавчі та нормативно-правові акти (закони, укази, постанови, інструкції, положення, тощо); офіційні статистичні та бізнес-довідники; офіційно оприлюднена звітність підприємств-конкурентів та інших контрагентів у пресі та мережі Internet; рейтинги банків, страхових компаній та інших установ тощо.

БЛОК ФОРМУВАННЯ ВХІДНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ АПК

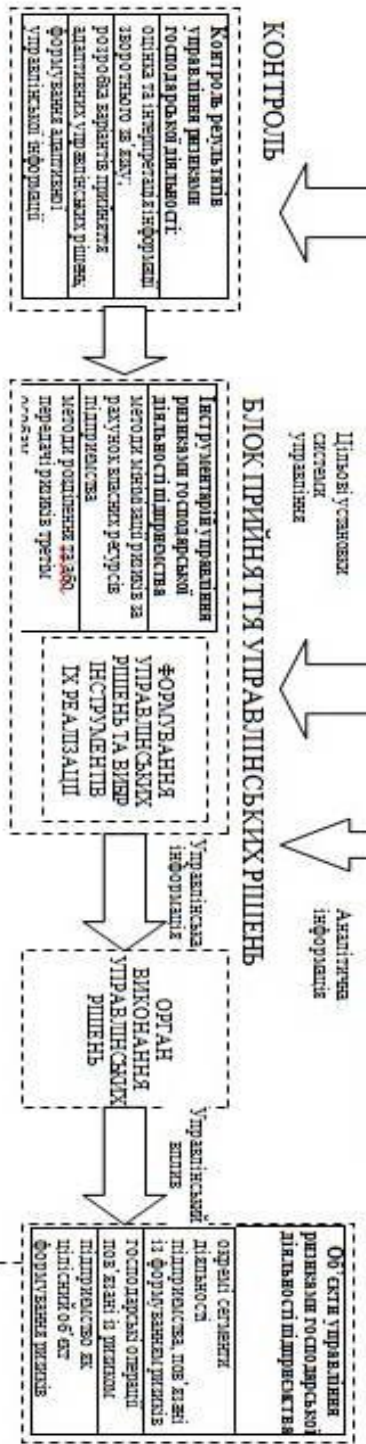
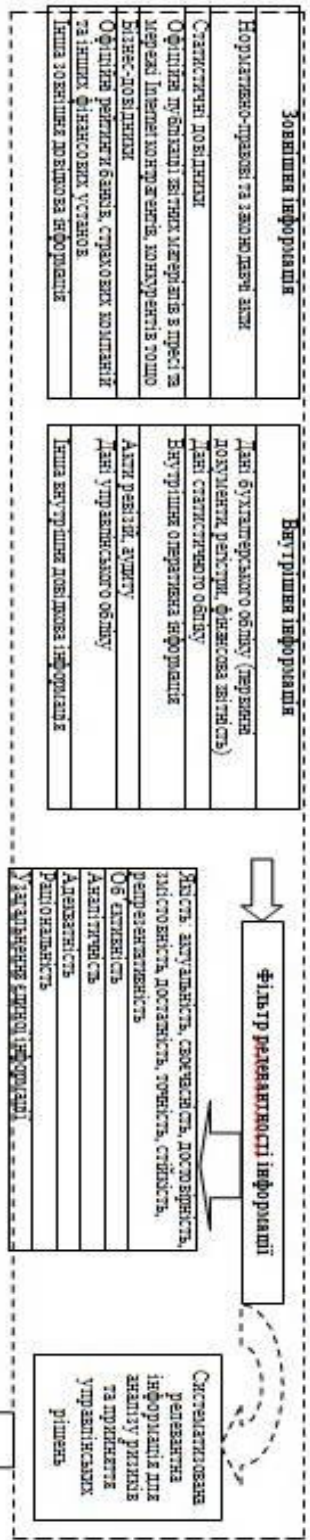

Рис. 1. Модель інформаційно-аналітичного забезпечення в контексті управління ризиками господарської діяльності підприємства зернопродуктового підкомплексу

Основним джерелом формування внутрішньої інформації є дані бухгалтерського обліку підприємства зернопродуктового підкомплексу, а саме: первинні облікові документи, накопичувальні відомості та реєстри, місячна, квартальна та річна фінансова звітність. Крім того, внутрішня інформація формується також на базі даних статистичного та управлінського обліку. Не менш важливим джерелом інформації для проведення економічного аналізу є акти ревізій та перевірок аудиторських та фінансових служб, а також внутрішніх служб підприємства. Відповідність інформації вимогам, що пред'являються до неї, є запорукою проведення якісного та достовірного економічного аналізу.

Інформація, яка використовується в системі управління господарськими ризиками, повинна відповідати певним вимогам, що визначають її релевантність.

У нашому випадку під релевантністю інформації необхідно розуміти наявність певного набору даних про фактори ризику, необхідні для проведення повного, якісного та об'єктивного аналізу господарської діяльності з метою прийняття управлінських рішень щодо попередження, мінімізації або усунення ризиків господарської діяльності.

Основними вимогами, які висуваються до релевантної інформації є наступні.

1. Якість управлінської інформації – це здатність інформації забезпечувати певну результативність управлінської та організаторської діяльності. Оскільки від якості отриманої інформації залежить ефективність як окремо взятого управлінського рішення, так і ефективність діяльності всього підприємства, тому якість визначають такі показники, як:

- актуальність інформації визначається ступенем збереження її цінності для управлінських цілей в моменті її безпосереднього використання і залежить від часу виникнення цієї інформації;

- своєчасність інформації визначається її надходженням до користувача в потрібний момент часу та здатністю впливати на процес ухвалення рішення;

- достовірність – це максимально точне відображення інформації про реальні факти, події або процеси. Достовірна інформація є

запорукою об'єктивності інформації;

- змістовність інформації визначається обсягом корисних за змістом даних у загальному обсязі отриманої інформації;

- достатність інформації означає, що вона містить мінімальний, але достатній для ухвалення правильного рішення склад і набір показників;

- точність інформації визначається ступенем наближення у відтворенні інформацією реального стану об'єкта, процесу, явища тощо;

- стійкість інформації відображає її здатність реагувати на зміни початкових даних без порушення необхідної точності. Стійкість інформації, як і репрезентативність, зумовлена обраною методикою її відбору і формування;

- репрезентативність інформації пов'язана з правильністю її відбору і формування в цілях адекватного відображення властивостей об'єкта [17, с. 115-117].

2. Об'єктивність інформації полягає у документальному фіксуванні «сухих» фактів про об'єкти, явища, процеси з метою використання цих даних для проведення економічного аналізу.

3. Аналітичність інформації визначається ступенем її відповідності вимогам, задачам та меті економічного аналізу.

4. Адекватність інформації – це певний рівень відповідності реального об'єкта, процесу, явища тому образу, який створюється за допомогою отриманої інформації [17, с.110]. Оскільки в реальному житті завжди існує певний рівень невизначеності та пов'язаний з ним ризик, то для споживача інформації її адекватність є однією з важливих характеристик, оскільки від ступеня адекватності інформації реальному стану справ залежить правильність ухвалення управлінського рішення.

5. Раціональність інформації характеризується ефективністю її отримання, тобто мінімальним витрачанням фінансових ресурсів в процесі її збирання, збереження та використання при мінімальних витратах часу.

6. Узагальнення єдиної інформації. Ключова роль в узагальненні інформації на підприємстві відводиться бухгалтерському обліку. Відповідно до ст.4 Закону України «Про

бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» основними принципами бухгалтерського обліку та фінансової звітності є: обачність, повне висвітлення, автономність, послідовність, безперервність, нарахування та відповідність доходів і витрат, історична (фактична) собівартість, єдиний грошовий вимірник, періодичність [18].

Таким чином, у відповідності до завдань представленого дослідження найважливішою вимогою для релевантної інформації є її узагальнення. Саме узагальнена інформація, яка міститься у звітах бухгалтерського та статистичного обліку, відповідає по суті всім вимогам релевантної інформації та слугує підставою для проведення подальшого дослідження у напрямку аналізу факторів ризику.

Систематизована відповідно до визначених вимог релевантна інформація надходить до аналітичного блоку моделі інформаційно-аналітичного забезпечення та використовується для аналізу ризиків господарської діяльності з подальшим прийняттям на підставі проведеного аналізу відповідних управлінських рішень.

В аналітичному блоці формується інформація другого порядку, яка одержується у результаті аналізу вхідної релевантної інформації, та називається аналітичною інформацією.

Аналітичний інструментарій управління ризиками поділяється на три напрямки:

- методи аналізу ризиків із застосуванням положень теорії ймовірності;
- методи аналізу ризиків із застосуванням математичних моделей та методів статистичного аналізу;
- методи комплексного аналізу.

За результатами проведеного аналізу аналітична інформація надходить до блоку прийняття управлінських рішень. При цьому формування управлінських рішень та вибір інструментів їх реалізації відбувається в рамках обраної підприємством концепції управління ризиками.

В рамках нашого дослідження під концепцією управління ризиками на підприємстві розуміється основна мета з мінімізації, усунення або попередження ризиків або їх наслідків, яка реалізується шляхом виконання визначеного кола завдань,

інструментарію та механізмів управління ризиками. В свою чергу, під механізмами управління ризиками розуміють розроблені підприємством заходи з реагування, нейтралізації та попередження можливих негативних факторів, а також порядок компенсації потенційних та фактичних витрат, що виникли внаслідок здійснення господарської діяльності.

На нашу думку, процес формування та реалізації концепції управління ризиками на підприємствах зернопродуктового підкомплексу має базуватись на наступних принципах:

- принцип систематичного виявлення й оцінки ризиків та пов'язаних з ними негативних явищ, ситуацій та збитків;
- принцип контролю за дотриманням управлінських рішень та реалізацією управлінських механізмів щодо мінімізації, усунення або попередження ризиків;
- принцип інформативності, який полягає у створенні на підприємстві ефективних інформаційних потоків між всіма підрозділами підприємства та безпосередньо між підрозділами та керівництвом підприємства;
- принцип етичності, який полягає у дотриманні керівництвом підприємства норм та стандартів професійної етики по відношенню до працівників;
- принцип відповідальності керівництва підприємства за прийняті управлінські рішення.

Інструментарій управління ризиками, під яким розуміють методи управління ризиками, є досить широким. Варто лише відзначити, що в загальному вигляді методи управління ризиками поділяються на:

- методи мінімізації ризиків за рахунок власних ресурсів підприємства;
- методи поділу та/або передачі ризиків третім особам.

Аналітична інформація обробляється у блоці прийняття управлінських рішень та створюється інформація третього порядку – управлінська інформація, яка містить певне конкретне рішення стосовно того, як безпосередньо вплинути на об'єкт управління ризиками господарської діяльності.

Посередником між органом управління та об'єктом управління служить виконавчий орган, або орган виконання управлінських

рішень, який на підставі отриманого управлінського рішення безпосередньо впливає на об'єкт управління.

Так, наприклад, органом виконання управлінських рішень на підприємстві можуть бути: начальники департаментів, відділів, секторів або їх заступники, бригадири чи безпосередньо самі працівники.

Об'єктом управління ризиками господарської діяльності підприємства, які пов'язані з формуванням ризиків, виступають:

- господарські операції;
- окремі сегменти діяльності підприємства;
- підприємство, як цілісний об'єкт виникнення та формування ризиків.

У процесі здійснення управлінського впливу безпосередньо на об'єкт управління ризиками господарської діяльності підприємства на базі останнього формується інформація зворотнього зв'язку. Інформація зворотнього зв'язку – це дані стосовно результатів виконання управлінських рішень, які містять:

- інформацію щодо ступеню досягнення поставленої мети, яка визначається концепцією управління ризиками на підприємстві;
- відомості щодо оптимальності та доцільності прийнятих управлінських рішень;
- інформація відносно відповідності існуючих цільових орієнтирів нагальним потребам розвитку підприємства;
- сигнали щодо наявності «вузьких місць» як на об'єкті управління, так і в системі управління ризиками підприємства.

У свою чергу, інформація зворотнього зв'язку надходить до блоку контролю, де

відбувається її оцінка та інтерпретація з позицій коригування прийнятих управлінських рішень або розробляються нові адаптивні управлінські рішення, та формується нова адаптивна управлінська інформація.

Адаптована управлінська інформація спрямовується з блоку контролю до блоку прийняття управлінських рішень та містить інформацію щодо необхідності внесення змін у спосіб прийняття управлінських рішень або в саму структуру системи управління у відповідь на зміни у зовнішньому та внутрішньому середовищі системи господарювання, які обумовлюють виникнення протиріч між існуючою на підприємстві системою управління та нагальними потребами раціонального управління економічним об'єктом.

Висновки. Таким чином, у проведеному науковому дослідженні розглянуті сутність, значення та проблеми інформаційно-аналітичного забезпечення управління ризиками в контексті інформаційної економіки на рівні держави, агропромислової галузі та окремого підприємства зернопродуктового підкомплексу.

Крім того, автором розроблена модель інформаційно-аналітичного забезпечення підприємства зернопродуктового підкомплексу в контексті управління ризиками господарської діяльності, яка формалізує завдання управління ризиками підприємства зернопродуктового підкомплексу на основі посилення інформаційно-аналітичної складової системи управління з урахуванням принципу адаптивності в менеджменті підприємства.

Список літератури:

1. Porat M. The Information Economy: Definition and Measurement. – Washington D.C.: US Department of Commerce, Office of Telecommunications, 1977 – 319 p.
2. Махлуп Ф. Производство и распространение знаний в США, пер.с англ. - М.: Изд-во «Прогресс», 1966. - 462 с.
3. Мэнсфилд Э. Экономика научно-практического прогресса. – М.: Прогресс, 1970. – 171 с.
4. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура.; Пер. с англ. под науч. ред. О.И. Шкаратана. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.
5. Белл Д. Социальные рамки информационного общества. – М.: Экономика, 2004. – 308 с.
6. Корнейчук Б.В. Информационная экономика. Учебное пособие. - СПб.: Питер, 2006. — 400 с.
7. Маслов А.О. Сучасна економічна криза в Україні і світі у контексті інформаційної економічної теорії // Актуальні проблеми економіки. – 2010. - №6(108). – С. 31-40
8. Рейтинг конкурентоспроможності України піднявся // Інтернет-видання Корреспондент. – 27 вересня 2017 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://ua.korrespondent.net/business/economics/3890421-reitynh-konkurentospromozhnosti-ukrainy-pidniavsia>.
9. Україна піднялася в рейтингу інноваційних країн // Інтернет-видання. Корреспондент. – 15 червня 2017 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://ua.korrespondent.net/ukraine/3862055-ukraina-pidniavasia-v-reitynhu-innovatsiinykh>

krain.

10. The official site of the Heritage foundation. 2018 index of economic freedom. – Режим доступу: <https://www.heritage.org/index/country/ukraine>.

11. The official site of the World economic forum. Global Competiveness Index 2017-2018. Competiveness rankings. – Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index-2017-2018/competitiveness-rankings/>.

12. Закон України «Про інформацію» від 2.10.1992 р. N 2657-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. - N 48. - Ст.650.

13. Закон України «Про національну програму інформатизації» від 4.02.1998 р. N 74/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. - N 27-28. - Ст.18.

14. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні [Електронний ресурс] Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.05. 2013 р. № 386-р – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80>

15. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні [Електронний ресурс] Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.12.2010 р. N 2250-р - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-%D1%80>

16. Эйхофф П. Основы идентификации систем управления: оценивание параметров и состояния [пер. с англ В.А. Лотоцкого, А.С. Манделя; под ред. Н.С. Райбмана] – М.: изд-во «МИР», 1975. – 687 с.

17. Новак В.О., Симоненко Ю.Г., Бондар В.П., Матвеев В.В. Інформаційні системи в менеджменті – К.: Каравела, 2008. – 616 с.

18. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07. 1999 р № 996- XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. - №40. – Ст 365.

References:

1. Porat, M. (1977) The Information Economy: Definition and Measurement. – Washington D.C.: US Department of Commerce, Office of Telecommunications, 319 p.

2. Mahlup, F. (1966) *Proizvodstvo i rasprostranenie znanij v SShA, per.s angl.* - M.: Izd-vo «Progress», 462 p.

3. Mjensfild, Je. (1970) *Jekonomika nauchno-prakticheskogo progressa.* M.: Progress, 171 p.

4. Kastel's, M. (2000) *Informacionnaja jepoha: jekonomika, obshhestvo i kul'tura.*; Per. s angl. pod nauch. red. O.I. Shkaratana. M.: GU VShJe, 608 p.

5. Bell, D. (2004) *Social'nye ramki informacionnogo obshhestva.* M.: Ekonomika, 308 p.

6. Kornejchuk, B.V. (2006) *Informacionnaja jekonomika. Uchebnoe posobie.* SPb.: Piter, 400 p.

7. Maslov, A.O. (2010) *Suchasna ekonomichna kriza v Ukraini i sviti u konteksti informacijnoi ekonomichnoi teorii // Aktual'ni problemi ekonomiki, №6(108), p. 31-40*

8. Rejtyng konkurentospromozhnosti Ukrai'ny pidnjavsja // Internet-vydannja Korrespondent. – 27 veresnja 2017 roku [Online]. Retrieved from: <https://ua.korrespondent.net/business/economics/3890421-reitynh-konkurentospromozhnosti-ukrainy-pidniavsia>.

9. Ukrai'na pidnjalasja v rejtyngu innovacijnyh kraj'n // Internet-vydannja. Korrespondent. – 15 chervnja 2017 roku [Online]. Retrieved from: <https://ua.korrespondent.net/ukraine/3862055-ukraina-pidnialasia-v-reitynhu-innovatsiinykh-krain>.

10. The official site of the Heritage foundation. 2018 index of economic freedom. [Online]. Retrieved from: <https://www.heritage.org/index/country/ukraine>.

11. The official site of the World economic forum. Global Competiveness Index 2017-2018. Competiveness rankings. [Online]. Retrieved from: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index-2017-2018/competitiveness-rankings/>.

12. Закон України «Pro informaciju» vid 2.10.1992 r. N 2657-XII // Vidomosti Verhovnoi Radi Ukraini. (1992), N 48, St.650.

13. Закон України «Pro nacional'nu programu informatizacii» vid 4.02.1998 r. N 74/98-VR. Vidomosti Verhovnoi Radi Ukraini. (1998) N 27-28, p.18.

14. Pro shvalennja Strategii rozvitku informacijnogo suspil'stva v Ukraini [Online] Rozporjadzhennja Kabinetu Ministriv Ukraini vid 15.05. 2013 r. № 386-r. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80>

15. Pro shvalennja Konceptii rozvitku elektronnoho urjaduvannja v Ukraini [Online] Rozporjadzhennja Kabinetu Ministriv Ukraini vid 13.12.2010 r. N 2250-r. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-%D1%80>

16. Jejkhoff, P. (1975) *Osnovy identifikacii sistem upravlenija: ocenivanie parametrov i sostojanija* [per. s angl V.A. Lotockogo, A.S. Mandelja; pod red. N.S. Rajbmana]. M.: izd-vo «MIR», 687 p.

17. Novak V.O., Symonenko Ju.G., Bondar V.P., Matvjejev V.V. (2008) *Informacijni systemy v menedzhmenti.* K.: Karavela, 616 p.

18. Закон Ukrai'ny «Pro buhgalters'kyj oblik ta finansovu zvitnist' v Ukrai'ni» vid 16.07. 1999 r № 996- HIV. Vidomosti Verhovnoi Rady Ukrai'ny. (1999) №40, p. 365